

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce **B. Š.**, zastoupeného Mgr. Rudolfem Krejčíkem, advokátem se sídlem Řevnice, Náměstí krále Jiřího z Poděbrad 24, proti žalovanému **Krajskému úřadu Středočeského kraje**, se sídlem Praha 5, Zborovská 11, **a zúčastněných osob:** 1) M. Š., 2) Ing. K. Š., 3) B. Š. (nyní M.), v řízení o kasačních stížnostech žalovaného proti rozsudkům Městského soudu v Praze ze dne 1. 6. 2005, č. j. 7 Ca 283/2003 - 49, č. j. 7 Ca 114/2005 - 14 a č. j. 7 Ca 115/2005 - 14,

takto:

- I.** Kasační stížnosti **se zamítají.**
- II.** Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci k rukám jeho zástupce náhradu nákladů řízení o kasačních stížnostech v částce 3837,80 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Kasačními stížnostmi podanými v zákonné lhůtě se žalovaný jako stěžovatel domáhá zrušení shora uvedených rozsudků Městského soudu v Praze, kterými byla zrušena jeho rozhodnutí ze dne 18. 8. 2003, č. j. 5521/2003/OVV, a ze dne 20. 8. 2003, č. j. 5521a/2003/OVV a č. j. 5521b/2003/OVV, a věci mu byly vráceny k dalšímu řízení. Těmito rozhodnutími žalovaný zamítl žalobcova odvolání proti rozhodnutím Městského úřadu v Mníšku pod Brdy ze dne 25. 6. 2003, č. j. 1212/1/03, č. j. 1212/2/03 a č. j. 1212/3/03, jimiž nebylo vyhověno žalobcovu návrhu na zrušení údaje o místu trvalého pobytu pro M. Š., pro Ing. K. Š. a pro B. Š., a to podle § 12 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (dále též „zákon o evidenci obyvatel“). Městský soud dospěl k závěru, že správní orgány rozhodly v rozporu se zákonem o evidenci

obyvatel, neboť podle katastru nemovitostí je objekt ve výlučném vlastnictví žalobce, M. Š. k němu rozvodem manželství pozbyla užívací právo a zletilé dcery K. a B. žádné právo k užívání objektu nemají. Dále soud ve všech třech případech vznesl pochybnost ohledně přezkoumatelnosti odůvodnění prvostupňových rozhodnutí.

Stěžovatel proti tomu v kasačních stížnostech výslovně uvádí, že uplatňuje důvody kasační stížnosti uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“). Konkrétně pak namítá, že je rozhodnutí městského soudu v rozporu s § 10 odst. 6 písm. c) zákona o evidenci obyvatel, neboť podle tohoto ustanovení může podat návrh ke zrušení údaje o místu trvalého pobytu pouze osoba, již zaniklo užívací právo. K tomu v daném případě nedošlo. Nebyly naplněny ani podmínky pro rozhodnutí ohlašovny podle § 12 odst. 1 citovaného zákona. Úvahy městského soudu o tom, že rozvedené manželce bydlící v domě bývalého manžela a jejich společným dětem zaniklo právo bydlení v tomto domě bez jakékoliv náhrady a bez rozhodnutí soudu o vyklizení, pouhým svémocným zásahem rozvedeného manžela, je v rozporu s tím, jak tuto problematiku vykládal Nejvyšší soud v období 1974-1986. Poukazuje k tomu na č. III/1965 (str. 305 odst. 2) Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů, a č. 14/1978 (str. 160 odst. 2 a 3) Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, kde bylo uvedeno, že v úvahu připadá žaloba na vyklizení i v případě bytu v domku, který tvoří výlučné vlastnictví jednoho z manželů a v němž po rozvodu zůstal bydlet i druhý manžel. Podle žalovaného tedy až do rozhodnutí soudu o žalobě na vyklizení bytu nejde o bydlení neoprávněné. Rovněž dítě rozvedených manželů, které je schopné se samo živit, nemůže být považováno za bydlící v domě neoprávněně; jeho právo tam bydlet nelze pokládat za zaniklé, nemá-li možnost opatřit si samostatné bydlení (Sborník IV. Nejvyššího soudu, str. 523, Sevt, Praha 1986). Proto žalovaný navrhuje zrušení napadených rozsudků a vrácení věci městskému soudu k dalšímu řízení.

Žalobce ve svém vyjádření ke kasační stížnosti poukázal na to, že žalovaný směřuje nepřipustným způsobem právo užívat nemovitost a evidenci údajů o trvalém pobytu; navíc nad rámec svých pravomocí zpochybňuje správnost údajů v katastru nemovitostí. Žalobce má za to, že jednoznačně prokázal svoje vlastnické právo k předmětné nemovitosti, a toto jeho právo nebylo u soudu zpochybněno. Žalobce považuje rozhodnutí, na něž žalovaný v kasační stížnosti odkazuje, za nepřiléhavá k projednávané věci, neboť se týkají žalob na vyklizení, nikoliv údajů o trvalém pobytu, navíc jsou to rozhodnutí starší, vydaná na základě právní úpravy, která vykazovala tendenci k potlačování práv vlastníka na úkor faktického stavu. Žalobce poukazuje na to, že se svým návrhem nedomáhal vyklizení nemovitosti ani jeho nařízení, neboť osoby zúčastněné na řízení nemovitost již opustily. V důsledku toho a protože žalobce jako vlastník budovy odňal svůj souhlas, jejich užívací právo zaniklo. Nepřímo vyjádřený požadavek žalovaného podat žalobu na vyklizení považuje žalobce za absurdní, neboť takovou žalobu v současné době podat nelze. Dodává jen, že osoby zúčastněné na řízení mají vlastní bydlení a v předmětné nemovitosti se nezdržují. Údaj o trvalém pobytu je tedy v rozporu se skutečným stavem. Požaduje zamítnutí kasační stížnosti a přiznání náhrady nákladů právního zastoupení včetně DPH.

V dané věci stěžovatel podal tři kasační stížnosti proti třem samostatným rozsudkům městského soudu. Tyto rozsudky sice směřují proti třem rozhodnutím žalovaného, ale týkají se stejných účastníků řízení a stejné právní problematiky, proto Nejvyšší správní soud řízení o kasačních stížnostech podle § 39 odst. 1, § 120 s. ř. s. usnesením ze dne 17. 10. 2006, č. j. 2 As 64/2005 - 94, spojil ke společnému projednání.

Ještě před tím, než se Nejvyšší správní soud mohl zabývat důvody uplatněnými v kasační stížnosti, musel vyřešit otázku, zda mohou být rozhodnutí ohlašovny o zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle § 12 zákona o evidenci obyvatel podrobena soudnímu přezkumu ve správním soudnictví. Rozhodujícímu druhému senátu zdejšího soudu bylo známo, že Nejvyšší správní soud v minulosti vyslovil, že „*rozhodnutím ohlašovny o zrušení údaje o místu trvalého pobytu (§ 12 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů) se nezakládají, nemění, neruší ani závazně neurčují práva a povinnosti; takové rozhodnutí je vyloučeno ze soudního přezkumu podle § 70 písm. a) s. ř. s. a žaloba podaná proti takovému rozhodnutí je nepřijatelná [§ 68 písm. e) s. ř. s.]*. Stalo se tak např. rozsudkem ze dne 23. 2. 2005, č. j. 6 As 33/2003 - 81. S uvedeným závěrem se však při předběžné poradě neztotožnil a věc postoupil shora citovaným usnesením ze dne 17. 10. 2006 rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu (§ 17 odst. 1 s. ř. s.).

Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu usnesením ze dne 6. 2. 2007 dal za pravdu druhému senátu, neboť rozhodl, že právo na zvolení místa trvalého pobytu podle § 10 zákona o evidenci obyvatel je veřejným subjektivním právem, proti jehož porušení rozhodnutím správního orgánu se může občan dovolat ochrany postupem podle § 65 a násl. s. ř. s. před správním soudem. Nedílnou součástí tohoto práva je pak také právo na to, aby na zvolené adrese místa trvalého pobytu nebyly evidovány osoby, které pro to nesplňují nebo přestaly splňovat zákonné podmínky.

Následně Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.). Žalovaný v kasačních stížnostech sice výslovně uvádí, že uplatňuje důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s., konkrétní důvody jím uvedené však směřují toliko do posouzení právní otázky městským soudem ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Navíc důvod uvedený pod písm. b) tohoto ustanovení (tj. vady řízení ve správním řízení) v dané věci, kdy kasační stížnost podal žalovaný, tj. správní orgán, vůbec nepřipadá v úvahu.

Ze spisu k tomu vyplynulo, že dne 13. 5. 2003 požádal žalobce o zrušení trvalého pobytu M. Š. a jejich dvou dcer Ing. K. Š. a B. Š. (osob zúčastněných na řízení) evidovaného na adrese: M. p. B., P.S. 479. V žádosti žalobce uvedl, že uvedené osoby nemají k domu žádné věcné ani nájemní právo, navíc žádnou část domu fakticky neužívají. V červnu 2002 se odstěhovaly a od té doby se v domě nezdržují, nemají zde ani žádné bytové zařízení či jiné potřeby. V příloze žalobce doložil pravomocný rozsudek Okresního soudu Praha-západ ze dne 16. 10. 2002 o rozvodu svého manželství s M. Š.. Ta ve svém vyjádření uvedla, že dům byla nucena pro fyzické a psychické napadání žalobce opustit i s dcerami v červnu 2002 jen s nejnutnějšími věcmi, navíc za asistence policie. Následně požádala o rozvod a jejich manželství bylo rozvedeno. Od doby odchodu jim žalobce neumožnil přístup do domu, přestože tam mají většinu svých osobních i společných věcí, a v domě vyměnil zámky. K vlastnictví domu poukazuje na to, že žalobce je sice v katastru nemovitostí napsán jako výlučný vlastník nemovitosti i pozemku, avšak dům se stavěl, kolaudoval a opravoval za trvání manželství (z oddacího listu vyplynulo, že manželství bylo uzavřeno dne 19. 6. 1976 a kolaudační rozhodnutí je až ze dne 30. 11. 1977). M. Š. má tak za to, že je spoluvlastnicí předmětného domu, neboť ten spadá do společného jmění manželů. Ing. K. Š. ve svém vyjádření potvrdila vyjádření své matky a poukázala na to, že v domě zanechala většinu svých věcí. Nesouhlasí s tím, že by jí byl přidělen služební byt, jak tvrdí žalobce, nýbrž uvádí, že si pouze podala žádost o jeho přidělení. Rovněž B. Š. ve svém vyjádření potvrdila sdělení své matky.

Rozhodnutími ze dne 25. 6. 2003, č. j. 1212/1/03, č. j. 1212/2/03 a č. j. 1212/3/03, Městský úřad v Mníšku pod Brdy zamítl žalobcův návrh na zrušení údaje o místu trvalého pobytu pro osoby zúčastněné na řízení; dospěl totiž k závěru, že tyto osoby pravděpodobně objekt neužívají, avšak mají k němu stále užívací právo.

Žalobcovo odvolání proti těmto rozhodnutím bylo žalovaným zamítnuto, neboť i žalovaný dospěl k závěru, že užívací právo osob zúčastněných (zejména pak právo M. Š. a od jejího práva odvozené užívací právo i pro Ing. K. a B. Š.) k předmětnému domu dosud nezaniklo. Žalovaný poukázal na to, že dům byl zkolaudován za trvání manželství a o zániku užívacího práva osob zúčastněných k němu může rozhodnout pouze soud v občanskoprávním řízení.

V daném případě je třeba posoudit, zda je zákonný názor městského soudu, že v případě osob zúčastněných na řízení došlo k zániku užívacího práva (ve smyslu § 12 zákona o evidenci obyvatel) k předmětnému domu či nikoli.

Místem trvalého pobytu se podle § 10 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel v rozhodném znění rozumí adresa pobytu občana v České republice. Tuto adresu si občan sám zvolí, a to zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání. Může však mít jen jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním číslem a který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci. Zákon o evidenci obyvatel výslovně stanoví (§ 10 odst. 2), že z přihlášení občana k trvalému pobytu nevyplývají žádná práva k objektu ani k vlastníkovu nemovitosti. Zdůrazňuje se tím evidenční charakter institutu trvalého pobytu.

Podle § 12 odst. 1 zákona o evidenci obyvatel rozhodne ohlašovna o zrušení údaje o místu trvalého pobytu, byl-li zápis proveden na základě pozměněných, neplatných nebo padělaných dokladů, nepravdivě nebo nesprávně uvedených skutečností, anebo na návrh oprávněné osoby uvedené v § 10 odst. 6 písm. c), zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo jeho vymezené části (např. bytu nebo obytné místnosti), jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana, a neužívá-li občan tento objekt.

V případě, kdy navrhovatel požaduje zrušení údaje o trvalém pobytu podle § 12 odst. 1 zákona o evidenci, je povinen existenci důvodů rozhodných pro zrušení údaje o místu trvalého pobytu (tj. zánik užívacího práva a skutečnost, že občan, u něhož se rozhoduje o zrušení místa trvalého pobytu, objekt nebo jeho vymezenou část neužívá) ohlašovně prokázat. V daném případě je nesporné, že osoby zúčastněné se v předmětném domě nezdržují. Spornou skutečností však je, zda žalobce prokázal i zánik užívacího práva těchto osob.

Ten v řízení kromě pravomocného rozsudku o rozvodu manželství předložil také fotokopii výpisu z katastru nemovitostí týkající se listu vlastnictví č. 1703, kde je jako jediný vlastník rodinného domu č.p. 479 v M. p.B. (tedy předmětné budovy) uveden právě žalobce. Nabývacím titulem pro žalobce byla podle zápisu Dohoda o zřízení práva osobního užívání RII 227/1974. Podle § 22 odst. 2 zákona ČNR č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon) jsou výpisy, opisy nebo kopie z katastrálního operátu, jakož i identifikace parcel vyhotovené katastrálním úřadem ve formě stanovené prováděcím právním předpisem, veřejnými listinami prokazujícími stav evidovaný v katastru k okamžiku jejich vyhotovení. Výpis z katastru nemovitostí je pak vyhotoven v souladu s § 6 vyhlášky Českého úřadu zeměměřického a katastrálního č. 162/2001 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí České republiky, a je tak veřejnou listinou.

Je-li nějaká listina právním předpisem označena za veřejnou, je předpokládána její správnost a pravdivost, dokud není prokázán opak.

V daném případě výpis z katastru nemovitostí prokazuje, že výlučným vlastníkem předmětného domu je žalobce. O opaku může rozhodnout pouze soud v občanskoprávním řízení, který jediný je oprávněn posoudit a rozhodnout, zda jsou údaje v katastru nemovitostí správné nebo zda je předmětný dům součástí společného jmění manželů. V daném případě však výlučnému vlastnictví žalobce nasvědčuje také nabývací titul uvedený v listu vlastnictví, který je z roku 1974, zatímco manželství bylo uzavřeno až v roce 1976. Ani kolaudační rozhodnutí ze dne 30. 11. 1977 nemůže v tomto řízení skutečnosti uvedené v katastru nemovitostí zvrátit. Jednak toto rozhodnutí pouze vyjadřuje skutečnost, že od určitého data byla stavba povolena stavebním úřadem k jejímu užívání podle stavebního zákona, žádným způsobem však neurčuje vlastnické či jiné věcné právo k této stavbě. Navíc podle údajů v kolaudačním rozhodnutí uvedených bylo stavební povolení vydáno v březnu 1975 a není tak vyloučeno, že v době uzavření manželství již byla stavba v takové fázi rozestavěnosti, že po uzavření manželství byla dokončována již existující věc. V takovém případě by dům do společného jmění manželů spadat nemohl, i kdyby jinak byly podmínky pro jeho zařazení do společného jmění naplněny (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR č. 44/1993 Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek). Za daného stavu je tak zápis v katastru nemovitostí závazný, neboť nebyl prokázán opak údajů zde uvedených, a správní orgány ze skutečností v katastru obsažených měly vycházet a jimi se řídit.

Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje s názorem vyjádřeným v rozsudku městského soudu, že právem užívání ve smyslu § 12 zákona o evidenci obyvatel je myšleno právo vlastnické či spoluvlastnické, právo odpovídající věcnému břemeni, právo nájmu apod. Právo užívat předmětný dům ve smyslu zákona o evidenci obyvatel má tedy toliko žalobce. M. Š. užívala předmětný dům z titulu manželství se žalobcem (§ 18 zákona č. 99/1963 Sb., o rodině, ukládá manželům povinnost žít spolu) a právní mocí rozsudku o rozvodu manželství právo užívat předmětný dům ztratila.

Pokud jde o zletilé dcery žalobce a M. Š. K. a B., tak ty byly oprávněny užívat předmětný dům rovněž na základě institutů zákona o rodině, avšak toliko do doby jejich zletilosti, resp. po dobu, kdy nebyly samy schopny se živit. Dále bylo jejich právo vázáno na souhlas vlastníka domu, tj. žalobce. Odvozují-li právo užívat nemovitost od práva svojí matky M. Š., které zdejší soud neshledal, nelze jinak než uzavřít s tím, že i jim zaniklo právo užívat předmětný dům právní mocí rozsudku o rozvodu manželství jejich rodičů.

Poukazuje-li stěžovatel v kasační stížnosti na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, tak se jedná o rozhodnutí, která shora uvedený závěr nemohou ovlivnit. Je totiž třeba odlišit charakter údaje o trvalém pobytu na určité adrese, který je navázán na nepochybné právo užívání tohoto objektu, tak jak je popsáno výše, od práva se v určitém objektu zdržovat a nebýt z něho vypuzen svémocným zásahem jeho vlastníka, k němuž se vztahují stěžovatelem zmíněná rozhodnutí. Posuzování zákonnosti zrušení údaje o trvalém pobytu patří do působnosti správních soudů, zatímco rozhodování o žalobách na vyklizení přísluší soudům civilním. V daném řízení pak Nejvyšší správní soud nemůže posuzovat, zda žalobce nezneužil své vlastnické právo, pokud osoby zúčastněné na tomto řízení (své dcery a manželku) donutil k vystěhování z domu, aniž by k tomu využil žaloby na vyklizení. V řízení také nikdo netvrdil a nedokládal, že by zde byl spor o vyklizení veden. Nejvyšší správní soud je oprávněn posoudit pouze zákonnost rozhodnutí městského soudu o tom, zda zúčastněným osobám na tomto řízení svědčí užívací právo k předmětnému domu

ve smyslu zákona o evidenci obyvatel či nikoli. V daném případě pak Nejvyšší správní soud ve shodě s městským soudem shledal, že toto právo zúčastněným osobám zaniklo právní mocí rozsudku o rozvodu manželství žalobce a M. Š..

Nedůvodná je i námitka stěžovatele, že rozhodnutí městského soudu jsou v rozporu s § 10 odst. 6 písm. c) zákona o evidenci obyvatel, neboť podle tohoto ustanovení může podat návrh ke zrušení údaje o místě trvalého pobytu pouze osoba, již zaniklo užívací právo. Podle § 12 odst. 1 citovaného zákona ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místě trvalého pobytu, mj. na návrh oprávněné osoby uvedené v § 10 odst. 6 písm. c), zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo jeho vymezené části, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana, a neužívá-li občan tento objekt. Podle téhož ustanovení je oprávněnou osobou osoba starší 18 let, způsobila k právním úkonům, která je oprávněna užívat předmětný objekt nebo jeho vymezenou část (např. byt nebo obytnou místnost), anebo je provozovatelem ubytovacího zařízení, kde se občan hlásí k trvalému pobytu. Zákon tedy odlišuje mezi občanem, o jehož údaj o trvalém pobytu jde, a oprávněnou osobou, kterou je rozuměna osoba s vlastnickým či jiným oprávněním k užívání předmětné nemovitosti. Právě tato oprávněná osoba může podle § 12 zákona o evidenci obyvatel podat návrh na zrušení údaje o trvalém pobytu občana, jemuž zaniklo užívací právo. Oprávněnou osobou k podání tohoto návrhu je tedy zpravidla vlastník domu, případně jeho nájemce a nikoli osoba, které užívací právo zaniklo, jak se domnívá stěžovatel. V daném případě byl žalobce, jako vlastník domu, oprávněn návrh podle § 12 zákona o evidenci obyvatel ohlašovně podat.

Nejvyšší správní soud proto shledal právní posouzení městského soudu správným a nezjistil naplnění tvrzeného důvodu kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Proto kasační stížnost jako nedůvodnou podle § 110 odst. 1 s. ř. s., poslední věty, zamítl.

O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1, § 120 s. ř. s., když stěžovatel ve věci úspěšný nebyl a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalobci, který měl úspěch ve věci, soud přiznal podle § 60 odst. 1 s. ř. s. následující náklady řízení, které mu vznikly v souvislosti se zastoupením advokátem: odměna advokáta 3x 1000 Kč za 1 úkon právní služby (písemné podání soudu týkající se věci samé), v každé ze tří věcí učiněný před jejich spojením ke společnému projednání a 3 x 75 Kč na náhradu hotových výdajů advokáta [§ 7, § 9 odst. 3, písm. f), § 11 odst. 1 písm. d), § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění účinném do 31. 8. 2006], celkem 3225 Kč. Vzhledem k tomu, že advokát žalobce doložil, že je plátcem daně z přidané hodnoty, patří k nákladům řízení rovněž částka odpovídající této dani, kterou je advokát povinen z odměny za zastupování a náhrad odvést podle zvláštního právního předpisu (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Částka daně, vypočtená podle § 37 písm. a) a § 47 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb., činí 612,80 Kč. Žalovanému proto bylo uloženo částku 3837,80 Kč uhradit žalobci k rukám jeho zástupce v přiměřené lhůtě.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. dubna 2007

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu